

Cultuur- en erfgoedonderzoek 2023

Bewonerspanel gemeente Apeldoorn

Datalab, november 2023

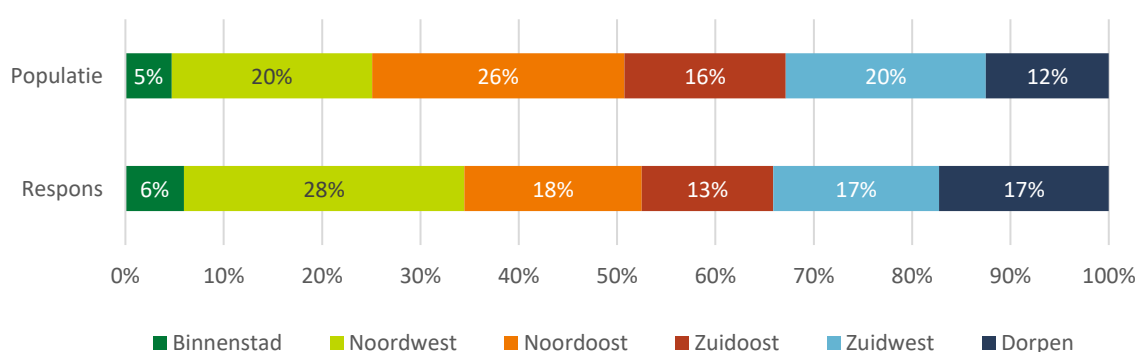
1. Inleiding

In oktober 2023 is het Bewonerspanel gevraagd om hun mening te geven over cultuur en erfgoed. In dit rapport worden de eerste resultaten van dit onderzoek besproken. Er zijn 5.566 panelleden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

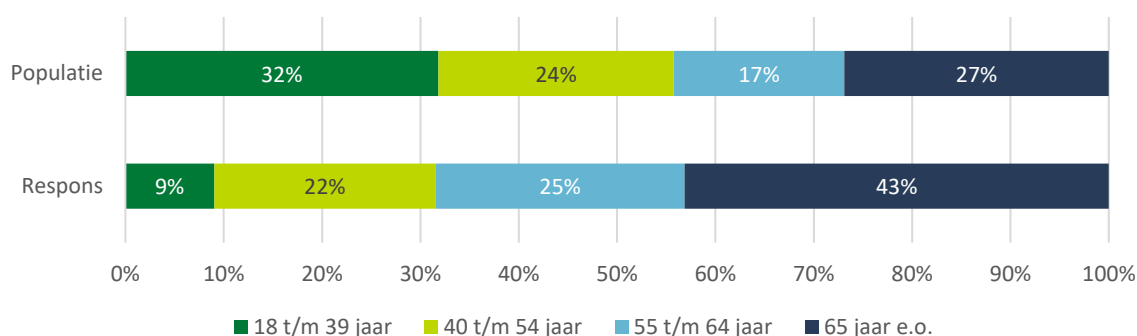
In totaal hebben 2.295 panelleden de enquête volledig ingevuld. Van deze groep deelnemers was 55% man, 44,5% vrouw en van 0,5% was het geslacht anders of onbekend. Als we naar alle inwoners van Apeldoorn kijken is de verdeling man/vrouw ongeveer gelijk (dus 50% man en 50% vrouw).

Figuur 1a en 1b laten de samenstelling van de groep respondenten zien naar stadsdeel en leeftijdsklasse in vergelijking met de populatie (= alle inwoners van Apeldoorn¹).

Figuur 1a Verdeling respons en populatie naar stadsdeel

Figuur 1b Verdeling respons en populatie naar leeftijdsklasse

Als we de verdeling van de respondenten over de stadsdelen vergelijken met de totale populatie (figuur 1a) valt op dat deze redelijk overeen komen met elkaar. Respondenten uit stadsdeel Noordwest en de dorpen zijn wat oververtegenwoordigd, respondenten uit met name stadsdeel Noordoost juist ondervertegenwoordigd. Toch zijn de verhoudingen redelijk vergelijkbaar, waardoor er geen grote correctie hoeft te worden toegepast op dit onderdeel.

¹ Stand januari 2023

Hoe anders is dit voor de verdeling naar leeftijdsklasse. Figuur 1b laat zien dat de respondenten in de lagere leeftijdsklassen ondervertegenwoordigd zijn. Vooral de groep respondenten in de leeftijd van 18 t/m 39 jaar is erg klein. De uitkomsten van deze groepen inwoners moeten daarom zwaarder worden meegewogen. Andersom kunnen we concluderen dat de groepen respondenten van 55 t/m 64 jaar en 65 jaar en ouder juist relatief groot is. Om hun stem niet te zwaar te laten meetellen, worden de uitkomsten van deze groepen juist wat afgezwakt. Hieronder lichten we dit nog wat verder toe.

Weging

Om eventuele over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen respondenten in vergelijking met de totale populatie te corrigeren is een weegprocedure toegepast. Dit betekent dat de samenstelling van de totale groep respondenten op een aantal kenmerken (in dit geval: leeftijdsklasse, geslacht en stadsdeel) naast de samenstelling van alle inwoners van Apeldoorn is gelegd en waar nodig is gecorrigeerd. De samentelling van de respons is dan exact gelijk aan de populatie. De uitkomsten van het onderzoek zijn daarmee representatief voor alle inwoners van Apeldoorn, ook als ze worden uitgesplitst naar stadsdeel, geslacht of leeftijdscategorie.

Betrouwbaarheid van de uitkomsten

Met een respons van bijna 2.300 kunnen betrouwbare en nauwkeurige uitspraken worden gedaan over heel Apeldoorn en ook over de verschillende achtergrondkenmerken stadsdeel, geslacht of leeftijd. Naarmate de respons kleiner wordt, bijvoorbeeld doordat we bepaalde uitkomsten uitsplitsen naar leeftijdscategorie van de respondent, neemt de betrouwbaarheid en/of nauwkeurigheid ook af.

Een betrouwbaarheidspercentage geeft de kans aan dat we bij herhaling van het onderzoek dezelfde resultaten krijgen. Meestal wordt er gewerkt met een betrouwbaarheidspercentage van 95%. De nauwkeurigheid is de afwijking van de werkelijkheid. Naarmate de respons lager wordt, nemen de zogenoemde betrouwbaarheid en nauwkeurigheid af. Om dit laatste te illustreren volgen hieronder twee voorbeelden.

- Er hebben 2.295 panelleden meegedaan met het onderzoek. Van hen geeft 81% (1.860 respondenten) aan dat ze geen enkele vorm van amateurkunst beoefent. Bij een betrouwbaarheidsniveau van 95% zou de nauwkeurigheid 2% zijn. Dit betekent dat dat het percentage inwoners dat geen enkele vorm van amateurkunst beoefent in werkelijkheid tussen de 79% en 83% zou liggen als de gehele populatie de enquête zou hebben ingevuld.
- Kijken we naar dezelfde vraag, maar richten we ons alleen op de leeftijdsgroep 18 t/m 39 jaar, dan zien we dat 87% (633 personen) niet aan amateurkunst doet. Bij een betrouwbaarheidsniveau van 95% is de nauwkeurigheid in dit geval 4%. Dit betekent dat het percentage inwoners tussen de 18 en 40 jaar dat geen enkele vorm van amateurkunst beoefent in werkelijkheid tussen de 83% en 91% zou liggen als de gehele populatie van 18 t/m 39 jaar de enquête zou hebben ingevuld. De range waarbinnen het daadwerkelijke

antwoord ligt is wat groter geworden in vergelijking met het eerst voorbeeld van de totale groep respondenten. Dat komt doordat de groep respondenten tussen 18 en 40 jaar veel kleiner is dan de totale groep van 2.295 respondenten.

Het kan voorkomen dat opgetelde percentages in deze rapportage boven 100% uitkomen. Dit is geen fout, maar wordt veroorzaakt doordat de percentages in de figuren afgerond worden weergegeven. Het kan ook zijn dat de respondenten meerdere antwoorden per vraag konden selecteren, waardoor het aantal antwoorden groter is dan het aantal respondenten. Dit wordt in de tekst verder toegelicht.

Resultaten eerder uitgevoerd cultuur- en erfgoedonderzoek

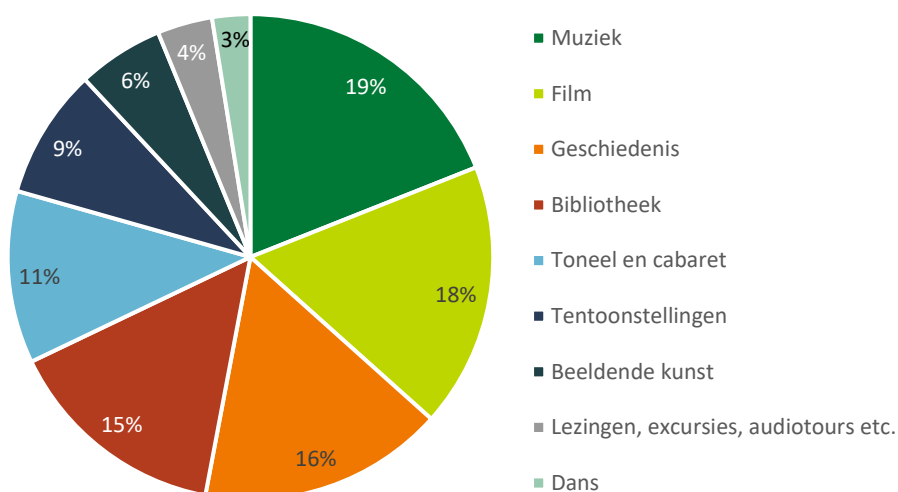
In 2019 is een vergelijkbare cultuur- en erfgoedpeiling uitgevoerd. Een deel van vragen die gesteld zijn in het huidige onderzoek komen overeen met de vragen in het onderzoek van 2019, maar in sommige gevallen is de vraagstelling anders. Waar de vraagstelling identiek is, wordt de uitkomst van het onderzoek van 2019 meegenomen in dit rapport, zodat de uitkomsten kunnen worden vergeleken. Als de vraagstelling is gewijzigd of de vraag niet in het onderzoek van 2019 voorkwam, wordt enkel de uitkomst van het onderzoek van 2023 getoond.

2. Aanbod cultuur en erfgoed in de gemeente Apeldoorn, als bezoeker

De eerste vragen in het onderzoek gaan over wat de inwoners van Apeldoorn vinden van het aanbod van cultuur en erfgoed. Welk aanbod heeft hun interesse? En van welk aanbod vinden zij dat dit van toegevoegde waarde is voor gemeente Apeldoorn?

Als eerste kijken we naar de interesse van de inwoners van Apeldoorn. Figuur 2 laat zien dat de meeste inwoners interesse hebben in cultureel aanbod op het gebied van muziek, film en geschiedenis. Lezingen en dans kunnen op minder belangstelling rekenen.

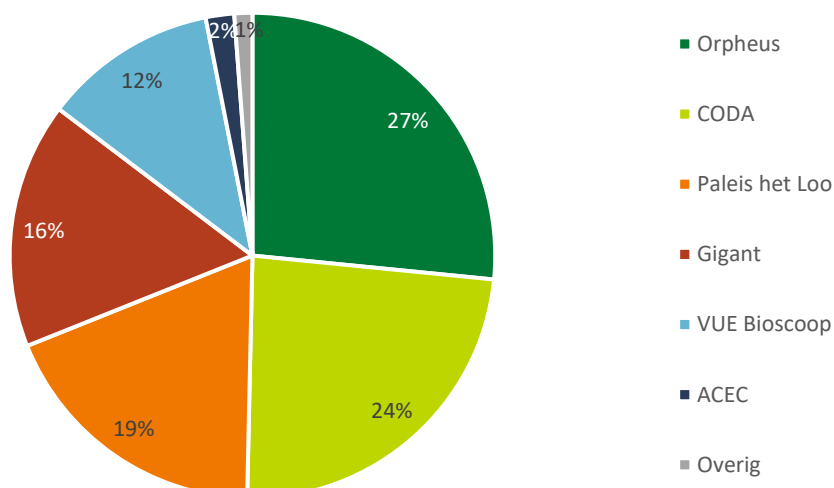
Figuur 2 Interesse inwoners als bezoeker op het gebied van cultuur en erfgoed (n= 5.827)

Men kon maximaal 3 onderdelen aanvinken die men interessant vindt waar het gaat om het aanbod van cultuur en erfgoed. Figuur 2 toont de verdeling van het totaal aan aangevinkte antwoorden (wat in totaal uitkomt op 5.827). Muziek werd 1.100 keer aangevinkt. Zetten we dit aantal af tegen het totale aantal respondenten van 2.295, dan blijkt dat muziek door nagenoeg de helft van respondenten als interessant wordt bestempeld. Ongeveer 7% van alle respondenten vindt aanbod op het gebied van dans interessant.

Apeldoorn kent een aantal bekende culturele voorzieningen. Aan het panel is gevraagd welke van deze voorzieningen zij als belangrijk achten voor de gemeente. In figuur 3 staan de resultaten van deze vraag. Ook voor deze vraag geldt dat er maximaal 3 voorzieningen konden worden geselecteerd.

Figuur 3 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste culturele voorzieningen (n= 6.212)

Orpheus en CODA zijn de 2 meest genoemde antwoorden. Samen zorgen ze voor meer dan de helft van het totaal aan gekozen antwoorden. Orpheus en CODA worden door 73% respectievelijk 65% van alle respondenten aangevinkt. ACEC en de optie 'overig' worden minder vaak als belangrijk gezien, mogelijk omdat ze minder bekend zijn bij de inwoners. Onder de 1% 'overig' wordt onder andere de bibliotheek (wat eigenlijk onder CODA valt), Apenheul en Bluescafé genoemd.

Naast culturele voorzieningen komen ook cultuurevenementen aan bod. De tabel hieronder geeft een overzicht van de cultuurevenementen die de inwoners van gemeente Apeldoorn belangrijk vinden voor hun gemeente. Er konden bij deze vraag maximaal 5 evenementen worden gekozen. De middelste kolom toont hoe vaak dit antwoord is gekozen, de rechter kolom door hoeveel respondenten.

Tabel 1 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste culturele evenementen (n= 7.318)

Cultuurevenement	% antwoord	% respondent
Drakenbootfestival	17%	59%
Openlucht Bioscoop	12%	43%
Zondagmiddagconcerten	12%	43%
Nacht van Apeldoorn	10%	37%
Culturele Pleinmarkt	10%	34%
Roots in the Woods	9%	32%
Royal Light Festival	8%	28%
NJO Muziekszomer Gelderland	5%	17%
Stadsoase	4%	14%
Popronde Apeldoorn	4%	13%
Apeldoorn fotofestival	3%	12%
Wintercircus	3%	9%
Festival Maaiveld	2%	7%
Young Composersmeeting	1%	4%
The Big Draw	0%	1%
Totaal	100%	352%

Tabel 1 laat zien dat het Drakenbootfestival volgens de inwoners van Apeldoorn het belangrijkste culturele evenement is voor de gemeente. In 17% van alle antwoorden werd dit evenement gekozen. Bijna 60% van alle respondenten heeft het Drakenbootfestival als antwoord aangevinkt. Naast het Drakenbootfestival werden ook het Openlucht Bioscoop, Zondagmiddagconcerten en de Nacht van Apeldoorn relatief vaak geselecteerd. Gemiddeld werd er op deze vraag per respondent 3,5 antwoord aangekruist.

Dit onderzoek gaat over zowel cultuur als erfgoed. Onderstaande tabel gaat over de voor Apeldoorn belangrijkste erfgoedevenementen. Net als de vraag over cultuurevenementen, konden er maximaal 5 antwoorden worden gekozen. Erfgoed lijkt iets minder te leven dan cultuur, gezien het wat lagere gemiddeld aantal antwoorden per respondent dat is gegeven (2,8).

Tabel 2 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste erfgoedevenementen (n= 6.217)

Erfgoedevenement	%	% respondent
Koningsdag	24%	69%
Open Monumentendagen	23%	66%
Stoomtreinfestival Terug van Toen	17%	48%
Prinsessendagen het Loo	7%	21%
Verhaal van Gelderland	7%	18%
Maand van de Geschiedenis	5%	13%
Indische en Molukse Zomer	4%	11%
Nationale Molendag	3%	10%
Historisch Café	3%	8%
Nationale Kerkendag	3%	8%
Nationale Archeologiedagen	3%	8%
Nationale Orgeldag	2%	5%
Totaal	100%	284%

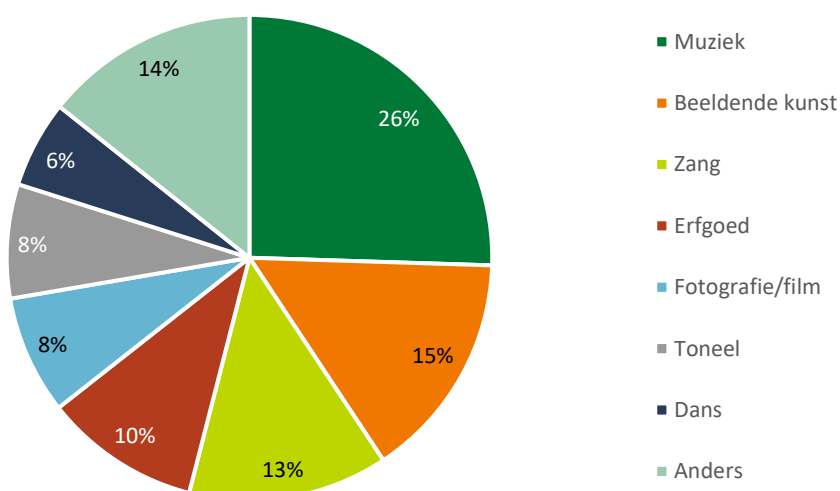
Koningsdag, Open Monumentendagen en het Stoomtreinfestival zijn volgens de inwoners van Apeldoorn de belangrijkste erfgoedevenementen voor de gemeente. Bijna 70% van alle respondenten koos de 2 eerstgenoemde evenementen, waardoor ze samen voor bijna 50% van alle antwoorden zorgen.

3. Aanbod cultuur en erfgoed in de gemeente Apeldoorn, als beoefenaar

Naast het bezoeken van evenementen of voorzieningen op het gebied van cultuur en erfgoed kan de inwoner van Apeldoorn ook zelf deelnemer/beoefenaar zijn op het gebied van erfgoed of cultuur. Daarover gaat het in dit hoofdstuk.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat ongeveer 5% van alle inwoners van Apeldoorn als professional actief is in de culturele-/erfgoedsector. Let wel: dit is afgeleid uit de respons en geen telling. Het cijfer kan daarom afwijken van het percentage dat in andere onderzoeken, bijvoorbeeld van het CBS, wordt genoemd. Onderstaand figuur laat zien in welke disciplines ze aangeven actief te zijn. Ongeveer een derde van hen geeft aan in meer dan 1 discipline actief te zijn.

Figuur 4 Disciplines waarin Apeldoornse professionals in cultuur- en erfgoedsector actief zijn (n= 104)

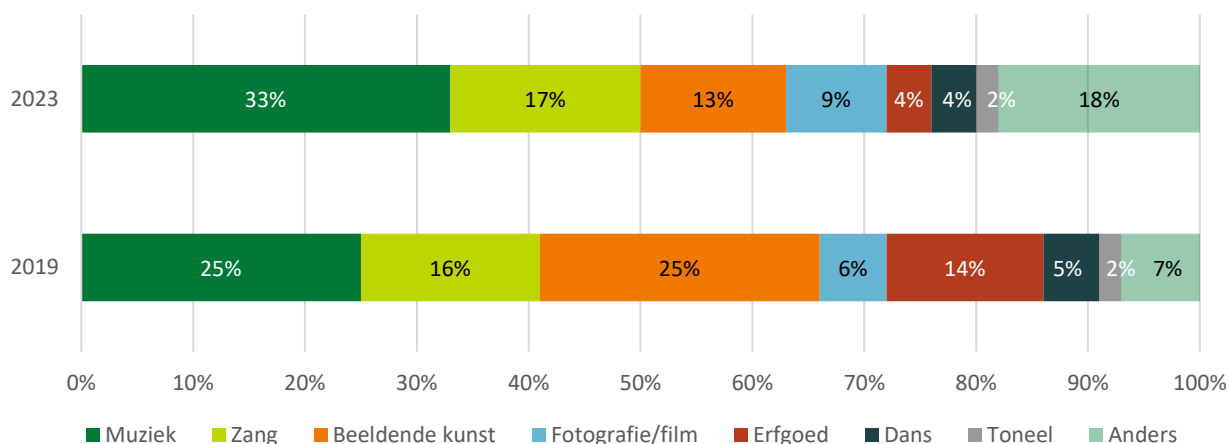

De meest professionals zijn actief in de muziek, gevolgd door beeldende kunst en zang. In 14% van alle antwoorden kiezen de professionals de optie 'anders'. Hieronder noemen zij onder andere restaureren en renoveren van oude woningen, maar bijvoorbeeld ook schrijven van poëzie of vertalen.

Naast professionele beoefenaars in de cultuur- en erfgoedsector zijn er ook vragen gesteld aan het panel over beoefening op amateurniveau. Ongeveer 19% van de inwoners van Apeldoorn van 18 jaar of ouder geeft aan op amateurniveau beoefenaar in de culturele- of erfgoedsector te zijn. In 2019 was dat nog 13%. Figuur 5 laat voor beide jaren zien in welke discipline de amateurbeoefenaars actief waren/zijn. Uit de figuur blijkt dat men in 2023 vaker in de muziek actie is in vergelijking met 2019. Dat gaat ten koste van beeldende kunst en erfgoed. Ook is de antwoordoptie 'Anders' beduidend vaker

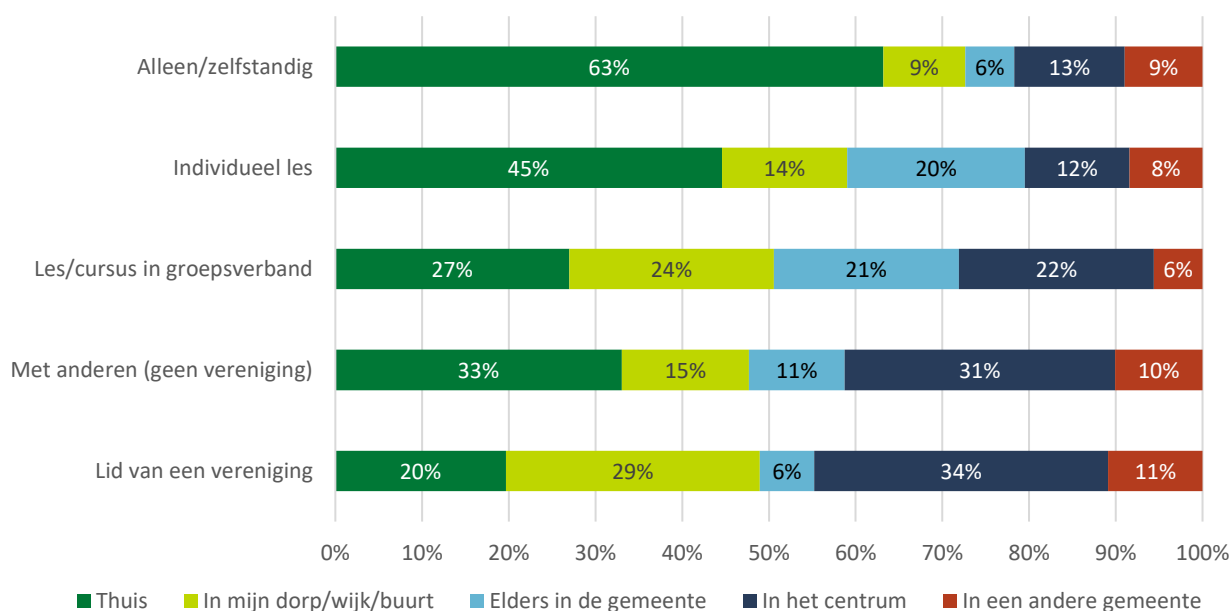
gekozen dan in 2019 het geval was. Onder andere sport, schilderen en scouting worden onder de optie 'Anders' genoemd.

Figuur 5 Disciplines waarin Apeldoornse amateurs in cultuur- en erfgoedsector actief zijn (2023: n= 470)

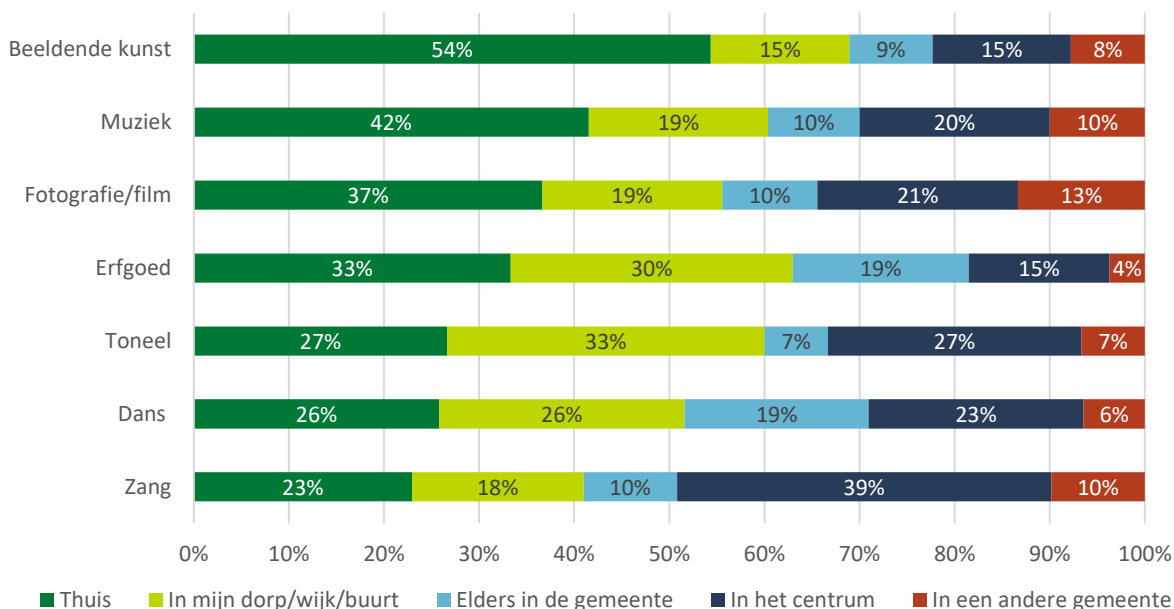
Naast de discipline is de amateurs op het gebied van cultuur en erfgoed ook gevraagd in welke vorm ze deze kunst beoefenen en op welke locatie. De uitkomst op deze vragen is in figuur 6 gecombineerd weergegeven. We zien dat wanneer men zelfstandig amateurkunst beoefent dit hoofdzakelijk thuis doet. Ook individuele lessen worden voornamelijk thuis gevolgd. Lessen of een andere vorm van beoefening in groeps- of verenigingsverband worden zowel thuis als elders uitgevoerd. Voor alle vormen van amateurkunstbeoefening geldt dat dit hoofdzakelijk binnen de gemeentegrenzen gebeurt.

Figuur 6 Vorm en locatie van beoefening kunst door amateurs in cultuur- en erfgoedsector (n= 442)

Nu we weten dat veel zelfstandig beoefenaars van amateurkunst dit thuis uitvoeren en beoefenaars van amateurkunst in groepsverband dit ook vaak buiten de deur doen, is het interessant om te kijken welke disciplines waar worden uitgevoerd. Hiervan geeft figuur 7 een overzicht.

Figuur 7 Locatie van beoefening van amateurkunst naar discipline (n= 499)

Figuur 7 laat zien dat meer dan de helft van de mensen die op amateurbasis aan beeldende kunst doet, dit thuis uitvoert. Na analyseren van de data zien we dat dit samenhangt met dat beeldende kunst vaak zelfstandig wordt beoefend. Voor zang geldt juist dat dit relatief vaak in een groep en mede daardoor ook vaak buitenshuis wordt beoefend. Sommige disciplines lenen zich meer voor het uitvoeren in eigen huis dan andere vanwege de aard van de discipline.

4. Cultuur en erfgoed in openbare ruimte

Cultuur

Er staan diverse kunstwerken in de openbare ruimte in gemeente Apeldoorn. Aan de panelleden is gevraagd welke kunstwerken in de openbare ruimte zij kennen. De tabel hieronder toont de uitkomst op deze vraag.

Tabel 3 Bekendheid inwoner met culturele kunstwerken in de openbare ruimte (n= 2.295)

Kunstwerk	
De Rode muur	83%
Reizend Zand	80%
De Notenkrakerrr	60%
De Marken	47%
Vogelboot	21%
De Papierschepper	18%

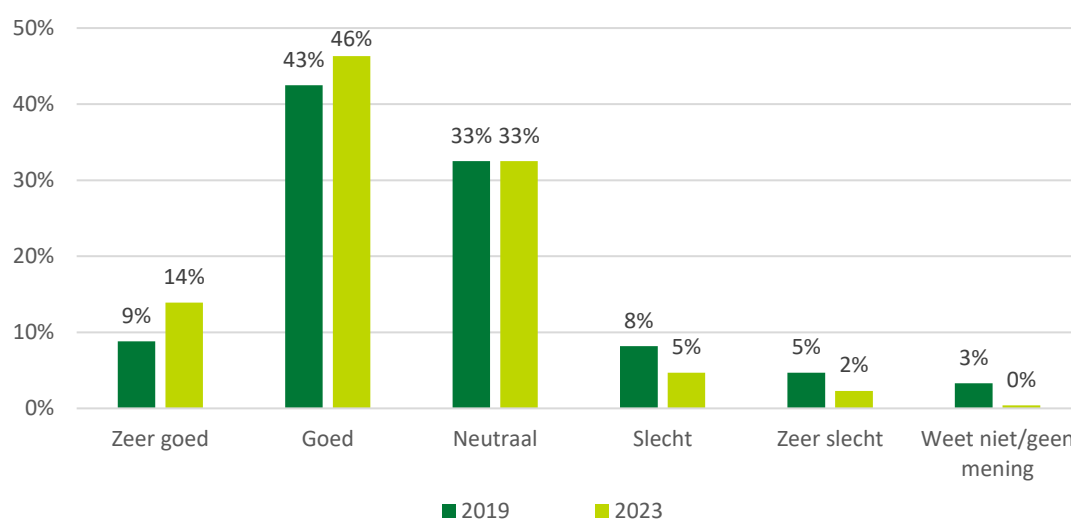

De Rode Muur is het kunstwerk wat bekend is bij de meeste inwoners van Apeldoorn, namelijk bij 83%. In het vorige onderzoek van 2019 lag dit percentage op ongeveer gelijke hoogte. Ook Reizend Zand is bij 80% van de inwoners bekend, wat bedeutend meer is dan uit het onderzoek van 2019 naar voren kwam (toen kende 55% dit kunstwerk). Mogelijk heeft dit te maken met de recente heropening. Minder bekend zijn de Vogelboot en De Papierschepper. Mogelijk dat de situering/licging van de kunstwerken hier een oorzaak van is. Een andere oorzaak kan de omvang van het kunstwerk zijn.

Naast de bekendheid van de kunstwerken is de inwoners van Apeldoorn ook gevraagd naar de waardering van de kunstwerken. Figuur 8 laat zien dat men de kunstwerken in vergelijking met 2019 meer is gaan waarderen: een groter deel van de inwoners is (zeer) positief (2023: 60%, 2019: 52%) en een kleiner deel negatief (2023: 7%, 2019: 13%) .

Dat de waardering van kunstwerken is toegenomen, zien we terug in de reactie op de vraag over hoe belangrijk men het vindt dat de gemeente investeert in kunstwerken in de openbare ruimte. Meer dan de helft van alle inwoners vindt het (erg) belangrijk dat de gemeente in kunstwerken investeert, terwijl nog geen 20% dit onbelangrijk vindt. In 2019 vond men investeren door de gemeente in kunstwerken bedeutend minder van belang.

Figuur 8 Waardering inwoners van cultuur/kunstwerken in openbare ruimte, 2019 en 2023 (2023: n= 2.295)

Erfgoed

Naast kunstwerken zijn er ook herinneringsmonumenten en erfgoedverbeeldingen waar te nemen in de openbare ruimte in gemeente Apeldoorn. Ook hiervan is de bekendheid en waardering onderzocht.

Tabel 4 Bekendheid inwoner met erfgoedverbeelding of herinneringsmonument in de openbare ruimte (n= 2.295)

Erfgoedverbeelding/monument	
Borstbeeld Willem I	95%
Monument Koninginnedag 2009	75%
Informatiebord Gasfabriek Stationsstraat	27%
Exodusmonument Beekbergen	22%
Kennisbank Spainkbos	8%
Stroomkast Koningslijn	7%

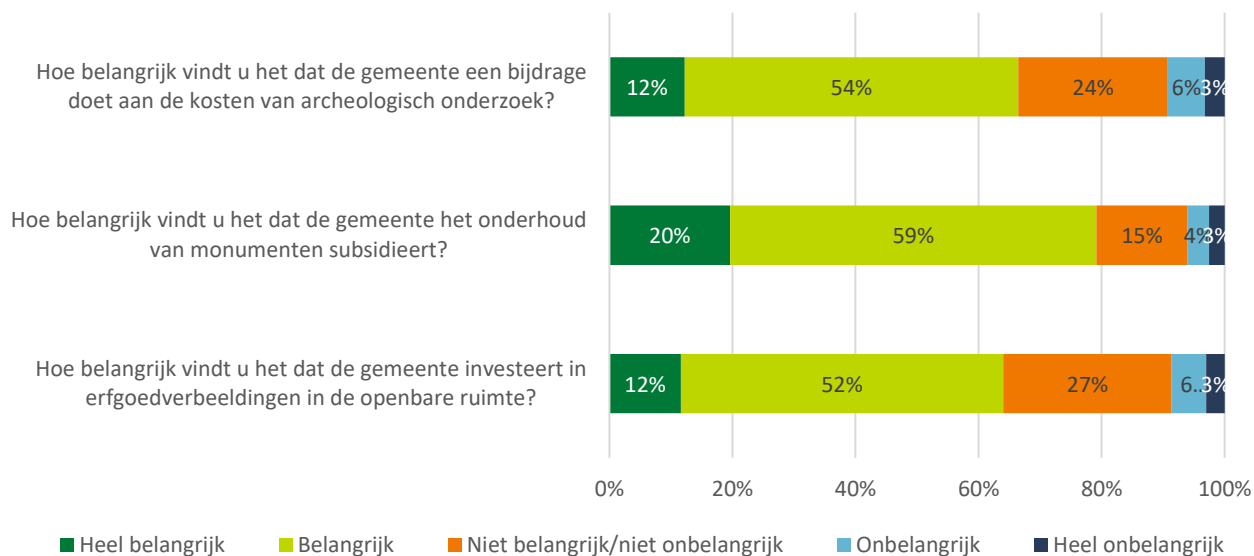

Het borstbeeld van Willem I en het herinneringsmonument van de aanslag van Koninginnedag 2009 zijn verreweg het meest bekend bij de inwoners van Apeldoorn. De overige vier genoemde verbeeldingen zijn duidelijk minder bekend bij de Apeldoorners. Hierin zien we grotere verschillen dan tussen de culturele kunstwerken. Dit wordt ook ondersteund door een andere uitkomst van het onderzoek, want minder dan de helft van de inwoners vindt dat er voldoende erfgoed zichtbaar is in de buitenruimte (in 2019 was dit nog 60%).

Zichtbaarheid en onderhoud van erfgoedverbeeldingen en monumenten vragen om investeren. In figuur 9 zijn resultaten van een drietal vragen opgenomen die laten zien dat de inwoner van Apeldoorn

het gemiddeld genomen belangrijk vindt dat gemeente Apeldoorn in erfgoed en monumenten in de openbare ruimte investeert. Hoe groot deze investering mag zijn is niet uitgevraagd. Vergeleken met 2019 lijkt de inwoner het belangrijker te vinden dat er in het onderhoud van monumenten wordt geïnvesteerd door de gemeente. Het subsidiëren van het onderhoud van monumenten wordt in 2023 door 79% als (heel) belangrijk gezien, in 2019 was dat 68%. In beide jaren was het percentage dat dit (heel) onbelangrijk vindt slechts 7%.

Figuur 9 Belang van investeren van de gemeente in erfgoed, monumenten en archeologie (n= 2.295)

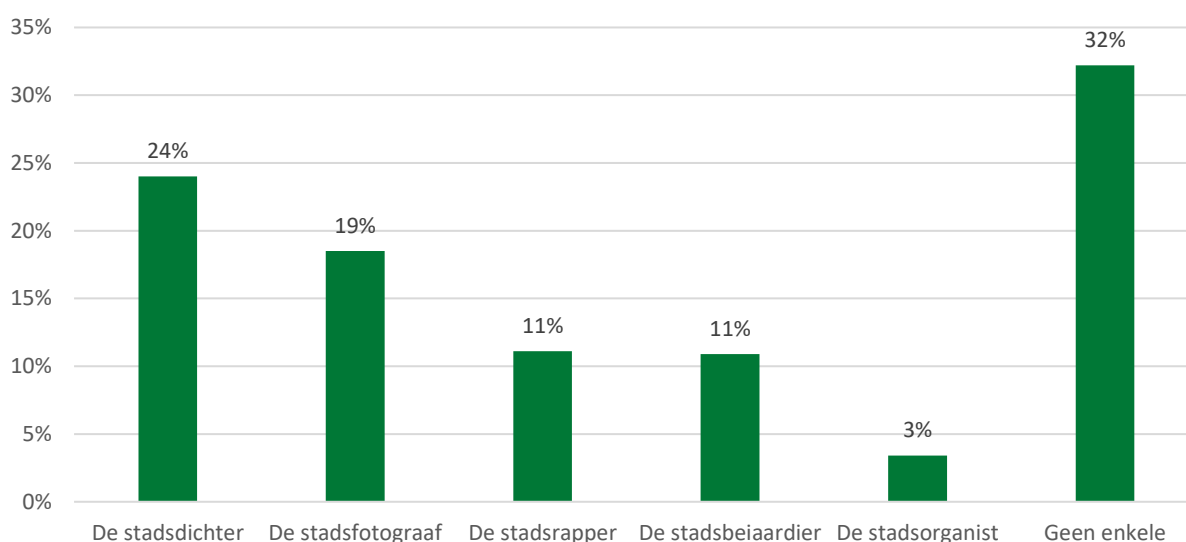
Het grote verhaal van Apeldoorn is een initiatief om de rijkdom en inspiratie uit het verleden ook een plek te geven in het heden. De erfgoedverbeeldingen en kunstprojecten in de buitenruimte sluiten aan bij de thema's die in Het grote verhaal van Apeldoorn terugkomen. Ondanks dat de website van Het grote verhaal van Apeldoorn al ruim een jaar bestaat, blijkt 75% van de inwoners dit initiatief niet te kennen.

5. Nieuw beleid cultuur en erfgoed

De gemeente is gestart met de voorbereiding van een nieuwe beleidsnota over cultuur en erfgoed. Om de nota aan te laten sluiten bij de vraag van de inwoners, zijn er een aantal verkennende vragen gesteld over wat de Apeldoornse vindt van een aantal aspecten van het gemeentelijke cultuurbeleid.

Gemeente Apeldoorn heeft een vijftal culturele stadsambassadeurs, die op hun eigen wijze de Apeldoornse cultuur uitdragen. Dat die ambassadeurs nog lang niet bij iedereen bekend zijn, blijkt wel uit onderstaand figuur. Een derde deel van alle inwoners heeft zelfs nog nooit van één van de vijf stadsambassadeurs gehoord. Toch zijn er ook inwoners die meer dan één ambassadeur kennen, zo blijkt uit het aantal antwoorden dat is gegeven.

Figuur 10 Bekendheid van culturele stadsambassadeurs (n = 3.500)

De inwoner van Apeldoorn vindt cultuur en erfgoed een belangrijk thema. Voor de komende beleidsperiode is geïnventariseerd waar de gemeente volgens de inwoners van Apeldoorn extra aandacht aan zou mogen geven. Figuur 11 op de volgende pagina laat de uitkomsten op deze vraag zien.

Behoud van monumenten en het organiseren van festivals en evenementen mogen wat de inwoner betreft extra aandacht krijgen in gemeentelijk beleid. Daarnaast vindt men ook de zichtbaarheid van en educatie over cultuur en erfgoed belangrijke aandachtsgebieden. De culturele stadsambassadeurs hoeven wat de inwoners betreft niet/nauwelijks extra aandacht te krijgen, ondanks dat ze dus ook nog lang niet bij iedereen bekend zijn. Onder de 2% 'Anders' wordt vaak genoemd dat men niet weet waar de gemeente extra aandacht aan moet besteden of vindt dat het geld beter gebruikt kan worden voor andere dingen, zoals het vergroten van de veiligheid in de gemeente.

Figuur 11 Punten waaraan de gemeente in komende beleidsperiode extra aandacht moet besteden (n = 5.599)

